

проведення огляду та збереження інформації з відкритих джерел, а також ухвалення та оформлення процесуальних рішень, зокрема у відношенні доступу до суду.

1. Удалова Л. Д., Макаров М. А., Азаров Ю. І. та ін. Кримінальний процес України у питаннях і відповідях: навч. посібник (вид. 5-те, переро. і доп.). Київ, 2020. 497 с.

2. Галаган В. І., Кулик М. Й., Моргун Н. С., Терещенко Ю. В. Огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією, у кримінальному провадженні України: навч. посібник. Київ, 2018. 113 с.

3. Шаповал А. О. Огляд та обшук транспортного засобу в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція. 2022. № 56. С. 102-105.

4. Досудове розслідування в умовах воєнного стану: які зміни внесено в КПК? URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/213263_dosudove-rozsliduvannya-v-umovakh-vonnogostanu-yak-zmni-vneseno-v-kpk (дата звернення 11.05.2024)

Гіденко О.

слухач магістратури 1 курсу
Навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету
внутрішніх справ

Хашев В. Г.

доцент кафедри кримінального права
та кримінології Дніпровського
державного університету
внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

**РОЛЬ УСТАНОВ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ
У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ КОЛИШНІХ
ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ**

Соціальна адаптація передбачає взаємодію особистості й соціального середовища у процесі їх суспільного функціонування. Вона є важливим завданням кримінальної юстиції з точки зору реабілітації та ресоціалізації засуджених осіб. Вказане сприяє зменшенню рецидивності кримінальних правопорушень та інтеграції засуджених у суспільство шляхом забезпечення доступу до освіти, професійної підготовки, психологічної підтримки та соціальних програм.

Вважаємо за необхідне зазначити, що соціологи виділяють наступні

стадії пристосованості: від псевдоадаптації (індивід знає, як має діяти в новому середовищі, як поводитися, однак внутрішньо не визнає цього, дотримуючись правил свого попереднього середовища) до «повного пристосування» чи «асиміляції» (індивід, потрапляючи в нове середовище, повністю відмовляється від попередніх зразків і цінностей та приймає нові) [1]. Саме концепція двосторонньої взаємодії особистості й середовища у процесі соціальної адаптації має стати основою розробки ефективних методів і прийомів ресоціалізації колишніх засуджених, повернення їх до активного громадського життя [1].

Деякі вчені-правники, до прикладу, Мельниченко А. А. та Дипко С. С. вважають, що підготовку до звільнення потрібно розуміти як «комплекс заходів, які проводяться в період відбування покарання, який повинен бути спрямований на полегшення адаптації засудженого до умов життя на волі в цілях попередження нових злочинів із його боку» [2, с. 6]. Лукашевич С. Ю. вважає, що це «етап моральної, психологічної й організаційної підготовки засуджених до життя на волі» [3, с. 3].

В процесі підготовки засуджених до подальшої соціальної адаптації важливу роль відіграють установи виконання покарань, котрі, на наш погляд, мають потенціал сприяти соціальній адаптації колишніх злочинців шляхом здійснення наступних заходів:

Професійна підготовка та навчання: установи виконання покарань мають забезпечувати навчання та професійну підготовку для засуджених, щоб підвищити їх кваліфікацію та підготувати до вступу на ринок праці. Доречним видається нам організація професійних курсів з метою надання можливості засудженим здобувати нові навички та кваліфікацію в різних сферах, таких як будівництво, кулінарія, інформаційні технології тощо. Дієвими можуть бути і освітні програми для засуджених, котрі передбачатимуть здійснення освітніх програм, включаючи загальну середню освіту, професійну освіту або вищу освіту, яка може допомогти засудженим отримати кваліфікацію та підготуватися до майбутньої кар'єри. Допомога засудженим у підготовці до складання іспитів для отримання необхідних сертифікатів та ліцензій у вибраній галузі матиме неабиякий позитивний вплив на подальшу соціалізацію засуджених. Сприяння адміністраціями установ виконання покарань в забезпеченні можливості засудженим здобувати практичний досвід роботи в різних сферах, шляхом участі в програмах стажування або практики, також має стати невід'ємною частиною соціалізації колишніх засуджених.

Психологічна підтримка та реабілітація: надання психологічної підтримки та програм реабілітації може допомогти засудженим вирішувати особисті проблеми та формувати позитивні стратегії поведінки. Деякі способи, які можуть бути використані для виконання цього завдання, включають:

- індивідуальні консультації, що означають надання можливості

засудженим вільно обговорювати свої проблеми, страхи та переживання з кваліфікованим психологом чи психіатром;

- групові сесії, котрі передбачатимуть організацію групових занять, де засуджені зможуть обмінюватися досвідом, взаємно підтримувати один одного та навчатися новим соціальним навичкам;

- психологічні тренінги та заняття з розвитку соціальних навичок, самовдосконалення та контролю над емоціями;

- медитація та релаксація, що включатиме використання методів медитації, релаксації для зниження стресу та покращення психічного стану.

- підтримка у вирішенні особистих проблем, таких як залежність, депресія, агресія тощо.

Соціальна інтеграція: заходи, спрямовані на підтримку соціальної інтеграції, такі як підтримка при пошуку житла, забезпечення доступу до соціальних послуг та програм підтримки сімей, можуть допомогти засудженим успішно повернутися до суспільства. Програми розвитку соціальних навичок є важливими для вдосконалення навичок спілкування, співпраці та конфліктного врегулювання, аби підготувати засуджених до ефективної взаємодії з іншими членами суспільства. В межах даного завдання ефективним, на наш погляд, стане розробка індивідуальних планів реінтеграції, які враховуватимуть потреби та особливості кожного засудженого, включаючи підготовку до пошуку роботи, знаходження житла та забезпечення підтримки після звільнення.

Хочемо також зацентрувати увагу на тому, що важливим елементом подальшої соціальної адаптації засуджених може стати підтримка співробітництва адміністрацій установ виконання покарань з місцевою владою, що передбачатиме сприяння установленню зв'язків та співпраці з місцевими організаціями, компаніями та іншими членами громади для підтримки засуджених у процесі їхньої соціальної інтеграції. З юридичної точки зору доцільним стане надання засудженим інформації та допомоги у вирішенні правових питань, таких як отримання документів, звернення за соціальною допомогою та інші аспекти пов'язані з їхнім статусом учасника соціально-економічного життя. Стимулювання засуджених в пошуку та розвитку власних цінностей та інтересів сприятиме їхній позитивній самоідентифікації та самовизначенню.

Окрім вищевикладених пропозицій, перспективним напрямком вважаємо вдосконалення системи медичної та наркологічної допомоги засудженим. Забезпечення доступу до якісної медичної допомоги та програм лікування залежності може допомогти засудженим подолати проблеми зі здоров'ям, що впливають на їхню соціальну адаптацію. Вищезазначені заходи, які мають здійснюватися в установах виконання покарань, сприятимуть успішній реабілітації та ресоціалізації засуджених, а також зниженню ризику рецидивності злочинів.

Підсумовуючи вищезазначене, вважаємо за потрібне сказати, що

соціальна адаптація колишніх засуджених в установах виконання покарань відіграє ключову роль у їхній успішній реабілітації та реінтеграції в суспільство. Заходи, спрямовані на соціальну адаптацію, включають професійну підготовку, психологічну підтримку та розвиток соціальних навичок. Важливою складовою цього процесу є індивідуальний підхід до кожного засудженого, враховуючи його потреби та можливості. Посилення співпраці з місцевими громадами та підтримка соціальної інтеграції під час перебування в установі також грає важливу роль у формуванні позитивного майбутнього для колишніх засуджених. Ці заходи сприяють не лише зменшенню рецидивності кримінальних правопорушень, а й підвищенню безпеки та благополуччя суспільства в цілому.

1. Крисюк Ю. П. Соціальна адаптація особистості як важлива передумова ресоціалізації колишніх засуджених. Ю. П. Крисюк. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Сер. : Право / Ужгород. нац. ун-т, Юрид. ф-т. – Ужгород, 2014. – Вип. 25. – С. 206–209.

2. Мельниченко А., Дипко С. Ресоціалізація в'язнів як складова державної пенітенціарної політики. *Актуальні проблеми державного управління*. 2011. № 2(40).

3. Лукашевич С. Ю. Кримінологічна характеристика та попередження злочинності засуджених у місцях позбавлення волі: Автореф. дис.... канд. юрид. наук / 12.00.08. – Х., 2001. – 19 с.

Годзенко О. О.

Кисельов Б. В.

курсант 2 курсу Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції

Єфімов В. В.

доцент кафедри кримінального процесу та стратегічних розслідувань
Дніпровського державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ З ПИТАНЬ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Попри існування чималої кількості досліджень в наукових джерелах поняття, сутності та ознак організованої злочинності, наразі українська правозастосовна практика погано враховує її кримінологічні та криміналістичні особливості і, за своєю сутністю, є малоефективною, що